

LEVEND WATER

Bijbelonderwijs voor de basisschool

Werkboek groep 4

In deze uitgave wordt gebruik gemaakt van de Herziene Statenvertaling

Dit boek is van:

.....

School:

.....

Groep:

.....

Auteurs

Fineke Dijksterhuis-Reijm
Linda de Jong
Mathilde Kremer-Schipper
Jacolien Stam

Illustrator

Michel de Boer

GIDS, Zwolle

1 God spreekt

Hoe heet de moeder van Samuël?

1

Hanna.

Waar woont Samuël?

2

Samuël woont in de tabernakel.

Wat vertelt God aan Samuël?

3

Eli en zijn zonen zullen sterven.

Wie zorgt voor jou?

Eli zorgde voor Samuël.

Hij vertelde Samuël ook over God.

Wie zorgt voor jou en vertelt jou over God?

Teken het.

MEMCOTJE

**1 Samuël 3: 10
En Samuel zei:
Spreek, want Uw
dienaar luistert.**

2 Waar is de ark?

Wat pakken de Filistijnen af?

1

De ark van God.

Wat gebeurt er met het beeld van Dagon?

2

Het beeld valt in stukken.

Wat wil het volk Israël?

3

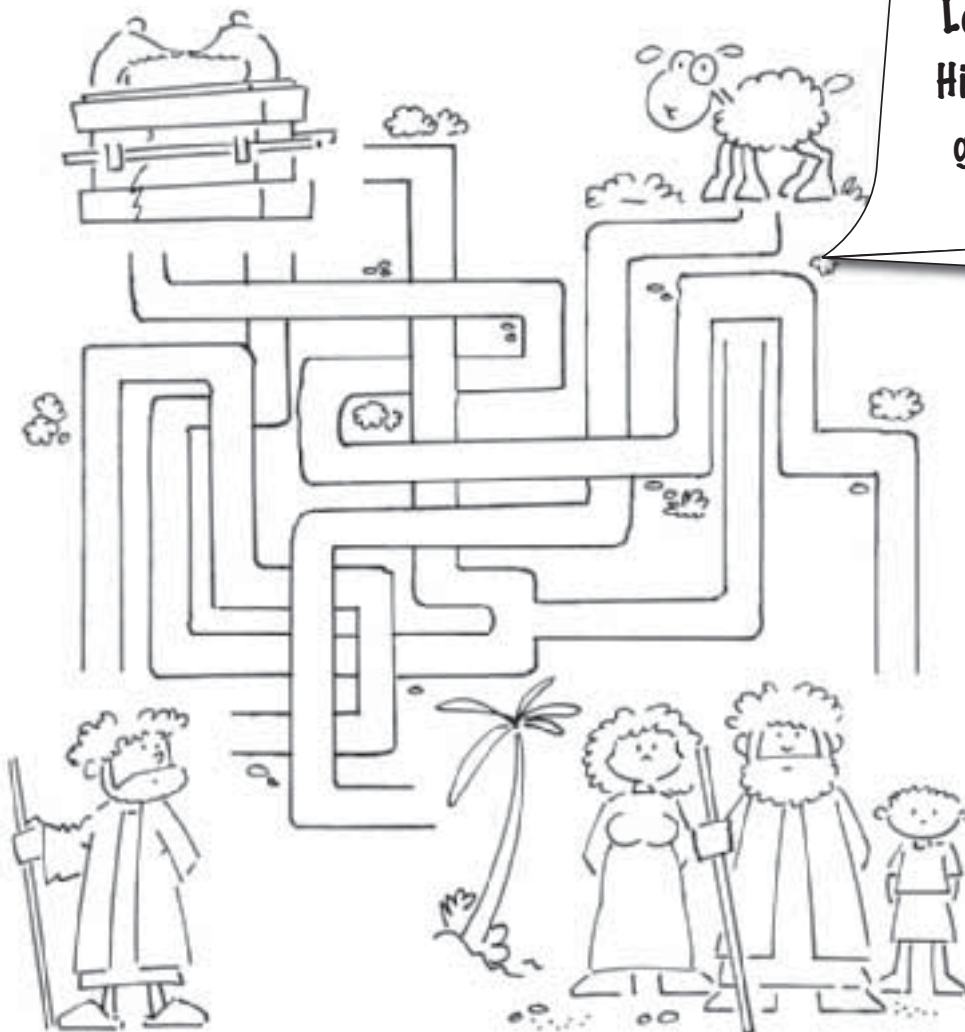
Het volk wil een koning.

Breng de ark naar de mensen

MEMCOTJE

Psalm 136: 1

Loof de **HEERE**, want
Hij is goed, want Zijn
goedertierenheid is
voor eeuwig.

3 De eerste koning

Wie is de eerste koning van Israël?

1

Saul is de eerste koning.

Welke fout maakt koning Saul?

2

Hij steekt zelf het offer aan.

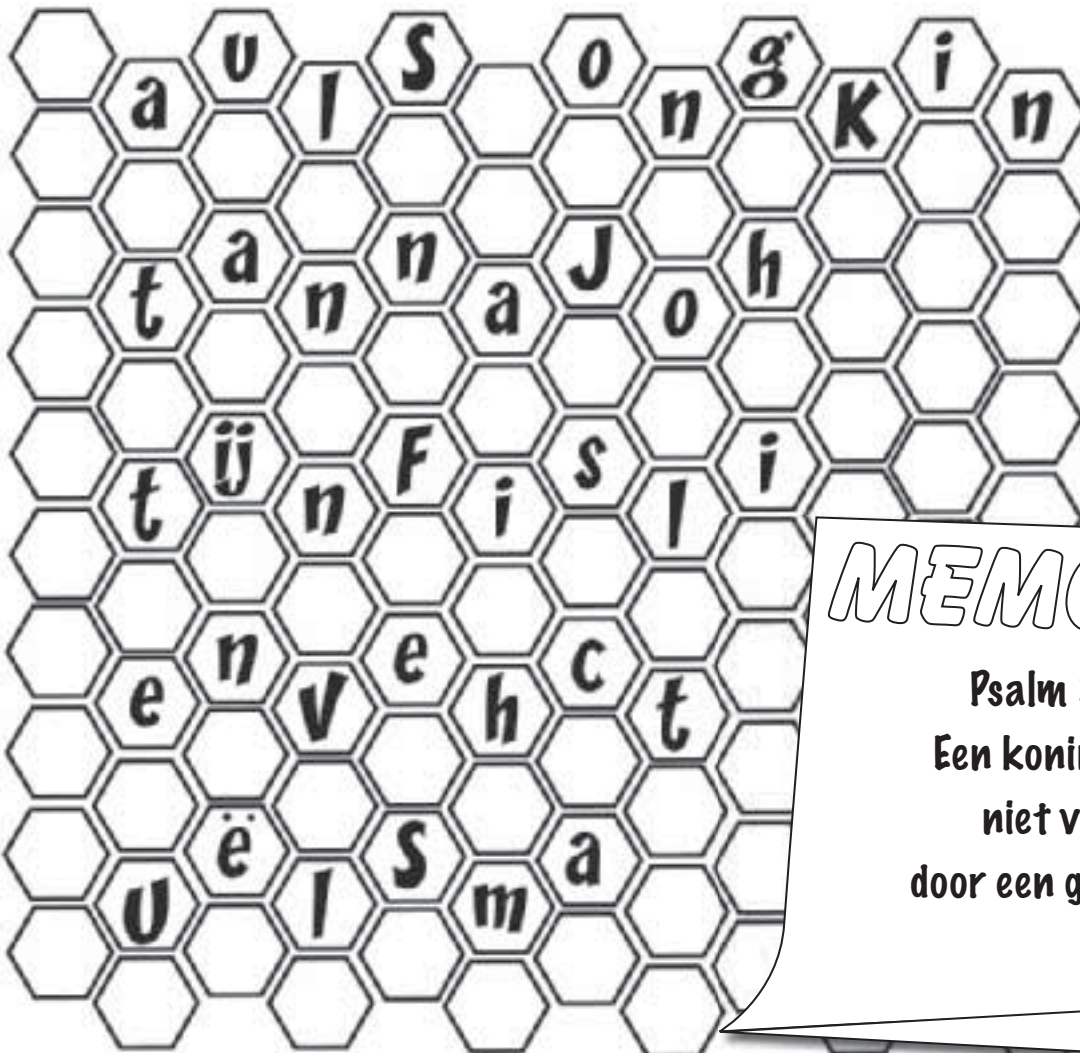
Waarom wint Jonathan van een grote groep Filistijnen?

3

Jonathan vertrouwt op God.

Zet de letters in de goede volgorde

Schrijf het woord in de hokjes eronder.

MEMCOTJE

Psalm 33: 16

Een koning wordt
niet verlost
door een groot leger.

4 Saul en David

Op welke manier is Saul ongehoorzaam?

1

Saul doet niet wat God zegt.

Wie wordt door Samuël gezalfd?

2

David.

Hoe noem je een lied van David?

3

Een psalm.

Maak een tekening van jouw lievelingslied

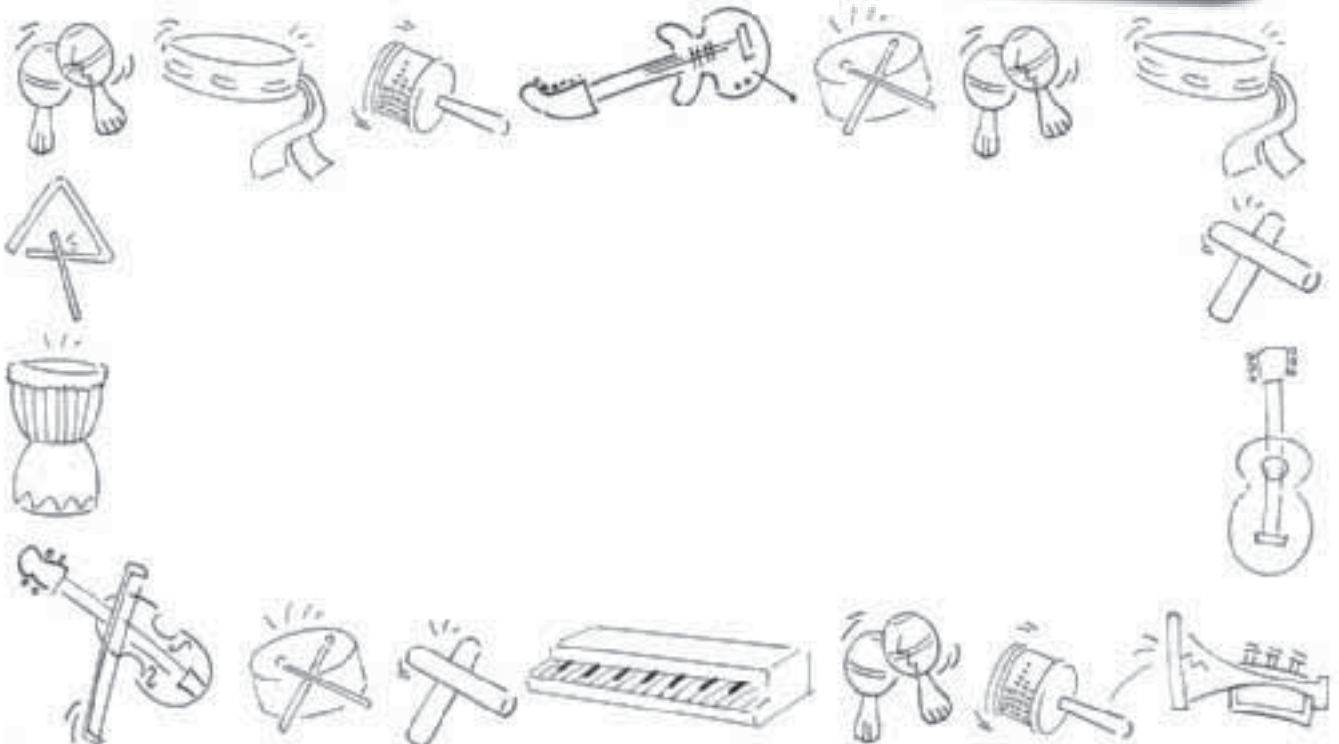
Schrijf de naam van het lied erbij.

.....

MEMCOTJE

1 Samuël 16: 7

**Want de mens ziet
aan wat voor ogen
is, maar de HEERE
ziet het hart aan.**

5 God beschermt David

Welk wapen gebruikt David om Goliath te doden?

1

David gebruikt een slinger.

Hoe heet de vriend van David?

2

Jonathan.

Naar wie vlucht David als Saul hem wil doden?

3

David vlucht naar Samuël.

Streep deze 7 woorden weg

d	s	a	n	r	a	h
l	G	o	d	i	s	z
i	r	e	e	p	s	w
h	e	l	m	m	t	a
c	i	j	n	s	e	a
s	l	i	n	g	e	r
c	h	i	l	d	n	d

Schrijf de letters die er nog staan op.
Wat staat er?

.....

MEMCOTJE

Psalm 144: 2
Mijn schild, tot Wie ik de
toevlucht heb genomen

6 Een echte vriend

Wat krijgt David van de priester Achimelech?

1

David krijgt broden en een zwaard.

Hoe doet David als hij bij Achis moet komen?

2

David doet alsof hij zijn verstand kwijt is.

Waarin verstopt David zich?

3

David verstopt zich in een grot.

Teken je vriend of vriendin

Mijn vriend(in) heet

MEMOOTJE

Psalm 117: 2

Want Zijn goedertierenheid
is machtig over ons;
de trouw van de HEERE is
voor eeuwig.

7 Op de vlucht

Wat pakt David af van koning Saul?

1

David pakt de speer en waterkruik.

Wie wil geen eten geven aan David?

2

Nabal wil geen eten geven.

Met wie trouwt David?

3

David trouwt met Abigail.

.....
.....

MEMCOTJE

Psalm 57: 3

**Ik roep tot God, de
Allerhoogste,
tot God, Die Zijn werk
aan mij voltooien zal.**

8 God alleen

Waarom gaat Saul naar de vrouw in Endor?

1

Saul is alleen en zoekt hulp.

Waarom woont David bij de Filistijnen?

2

David is op de vlucht voor Saul.

Wie sterven in het gevecht met de Filistijnen?

3

Saul en Jonathan.

Welk woord hoort bij Saul en welk bij David?

Schrijf het woord in het goede schild.

waarzegster - bidden - bang - Achis - verdrietig - harp - diadeem - Ziklag - Endor - wanhoop - vertrouwen - vriend - alleen

MEMCOTJE

1 Samuël 30: 6
David echter sterkte
zich in de HEERE,
zijn God.

9 Herder en koning

In welke stad gaat David wonen?

1

In Jeruzalem.

Wat wil David graag voor de HEERE bouwen?

2

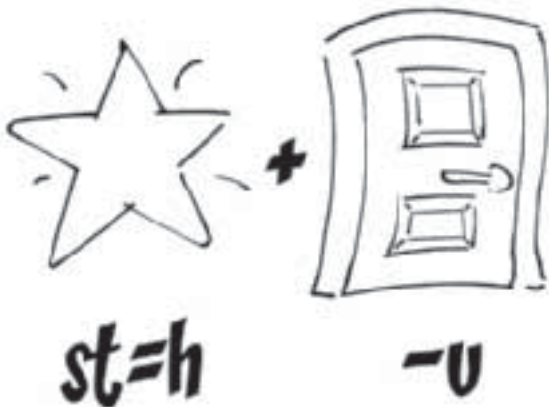
David wil een huis bouwen voor God.

Welke zoon van David wil koning worden?

3

Absalom.

Psalm 23

MEMCOOTJE

2 Samuël 7: 8

Ik heb u van de schaapskooi vandaan gehaald, van achter het kleinvee, om een leider over Mijn volk te zijn, over Israël.

10 God wijst de weg

Wat wil David graag weten?

1

David wil weten hoe sterk zijn volk is.

Wie wordt koning als David sterft?

2

Salomo.

Waarom wordt Salomo koning?

3

Omdat God het wil.

Wie zegt wat?

Trek een lijn van de persoon naar de juiste zin.

Mijn vader wil dat ik de koning word.

Ik zorg voor David.

Ik ben de moeder van de koning.

Ik wil zelf koning zijn.

MEMCOTJE

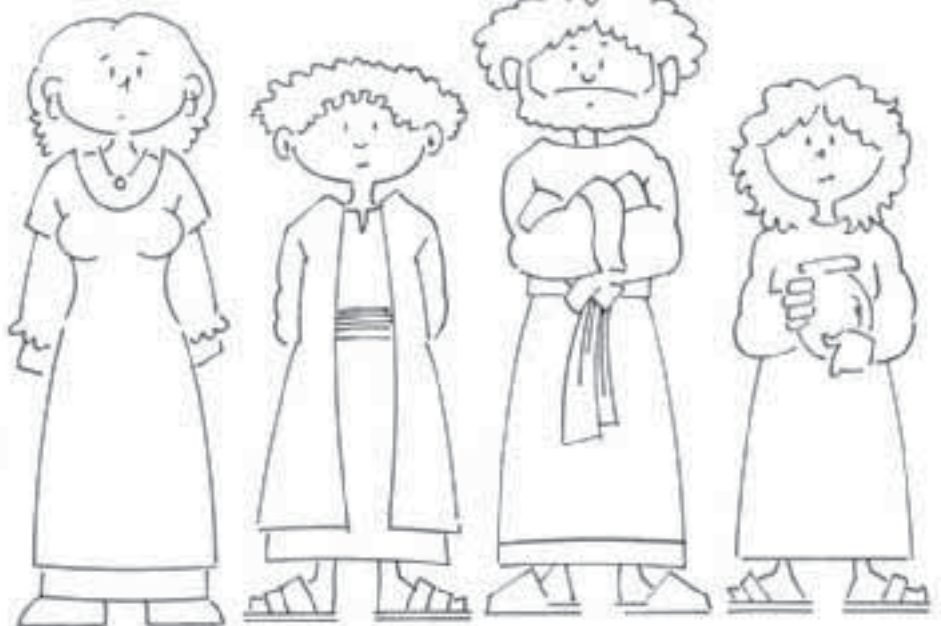
2 Samuël 22: 29
Want U doet mijn lamp schijnen, **HEERE**;
de **HEERE** doet mijn duisternis opklaren.

Bathseba

Salomo

Adonia

Abisag

11 De wijze koning

Wat wenst Salomo van God?

1

Salomo wil graag wijsheid.

Wat bouwt Salomo in Jeruzalem?

2

Salomo bouwt de tempel.

Wie komt bij Salomo op bezoek?

3

De koningin van Scheba.

MEMCOOTJE

Psalm 136: 26

**Loof de God van de hemel,
want Zijn goedertieren-
heid is voor eeuwig.**

.....
.....

12 Ongehoorzaam

Wat doet koning Salomo verkeerd?

1

Salomo trouwt met vrouwen die andere goden dienen.

Wat vertelt de profeet aan Salomo?

2

Het rijk zal gescheurd worden.

Wat is de fout van Jerobeam?

3

Jerobeam maakt beelden van God.

Gescheurde mantel

Kleur de stukjes die steeds bij elkaar horen in dezelfde kleur.

MEMCOTJE

1 Koningen 11: 31

Zie, Ik ga het koninkrijk
uit de hand van Salomo
losscheuren.

13 Elia

Wat betekent de naam Elia?

1

God is de HEERE.

Welke afgod gaat Achab dienen?

2

Baäl.

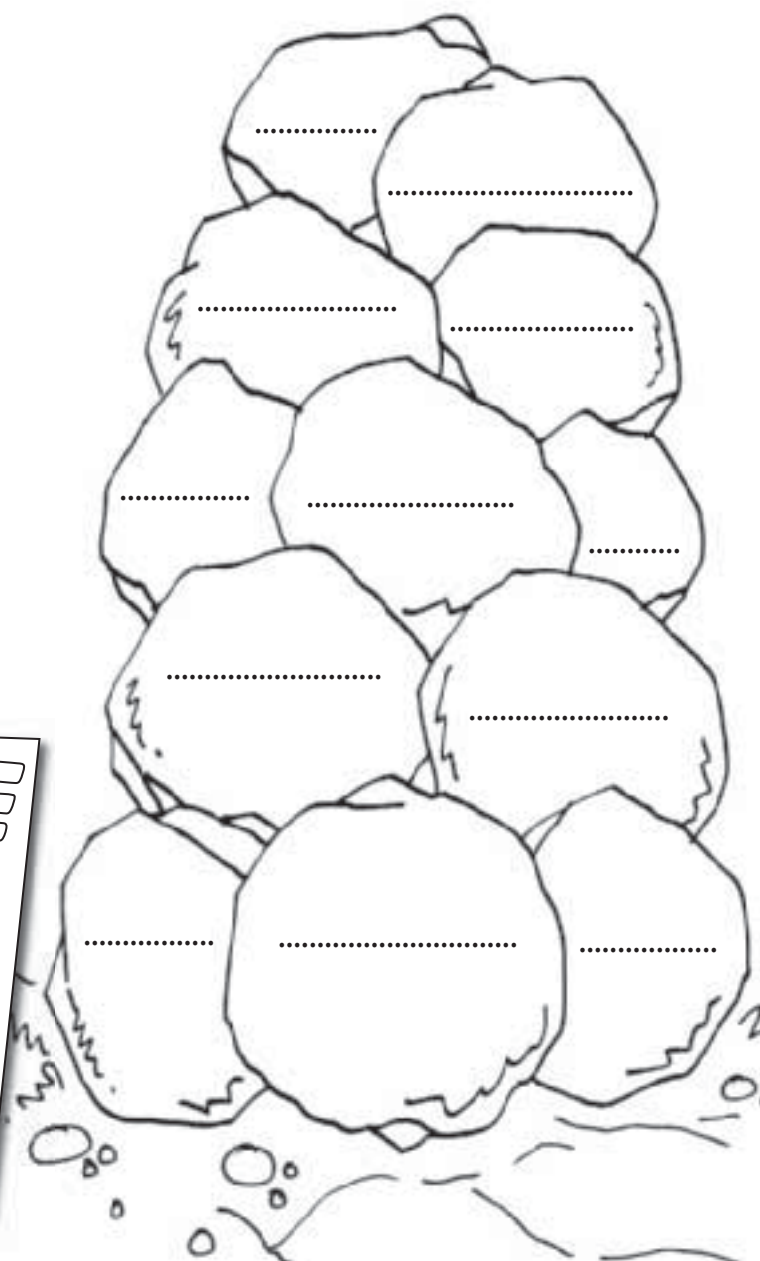
Wat roepen de Israëlieten op de Karmel?

3

De HEERE is God!

Machtig

Bedenk met elkaar woorden die bij de machtige God horen. Schrijf ze in de stenen.

MEMCOTJE

Psalm 4: 4
De HEERE hoort als
ik tot Hem roep.

14 Koning Achab

Wat wil Achab graag hebben?

1

De wijngaard van Naboth.

Door wie wordt Achab steeds gewaarschuwd?

2

Door Elia en andere profeten.

Waarom sterft Achab in de oorlog?

3

Achab wil niet luisteren naar God.

Kleur alleen de druiventrossen die bij koning Achab horen

Welk woord krijg je met de letters die bij de gekleurde woorden staan?
Zet deze letters in de goede volgorde.
Koning Achab krijgt

MEMCOTJE

Psalm 43: 5
Hoop op God.

15 Elisa

Wie volgt Elia op als profeet?

1

Elisa

Wat is een profeet?

2

Een profeet is een knecht van God.

Hoe gaat Elia naar de hemel?

3

In een wagen van vuur met paarden van vuur.

Hoeveel kannen en kruiken tel je?

MEMCOTJE

Psalm 143: 10
Leer mij Uw
welbehagen te doen,
want U bent mijn God.

16 Wonderen

Welke ziekte heeft Naäman?

1

Naäman is melaats.

Welke wonderen doet Elisa?

2

Elisa maakt bitter eten weer lekker en laat een bijl drijven.

Hoe heet de knecht van Elisa?

3

Gehazi.

Naäman

Schrijf woorden op die bij Naäman horen.

.....
.....
.....
.....
.....

MEMCOTJE

Job 37: 14
Blijf staan en let op de wonderen van God.

17 Koningen van Juda

Wie leert Joas een goede koning te zijn?

1

Zijn oom de hogepriester.

Wat doet Hizkia met de vervelende brief?

2

Hizkia legt de brief in de tempel neer.

Welke profeet vertelt Hizkia dat hij beter wordt?

3

De profeet Jesaja.

Een kaart voor...

Vaak vinden zieke mensen het fijn om een kaart te krijgen.

Maar bidden voor hen kan ook.

Wat zou jij willen bidden voor een zieke die je kent?

Schrijf het gebed op de voorkant van de kaart.

Versier de kaart.

MEMCOTJE

Psalm 1: 1

**Welzilig de man
die niet wandelt in de
raad van de goddelozen.**

18 Jeremia de profeet

Wat voor werk doet Jeremia?

1

Jeremia is een profeet van God.

Welke opdracht krijgt Baruch?

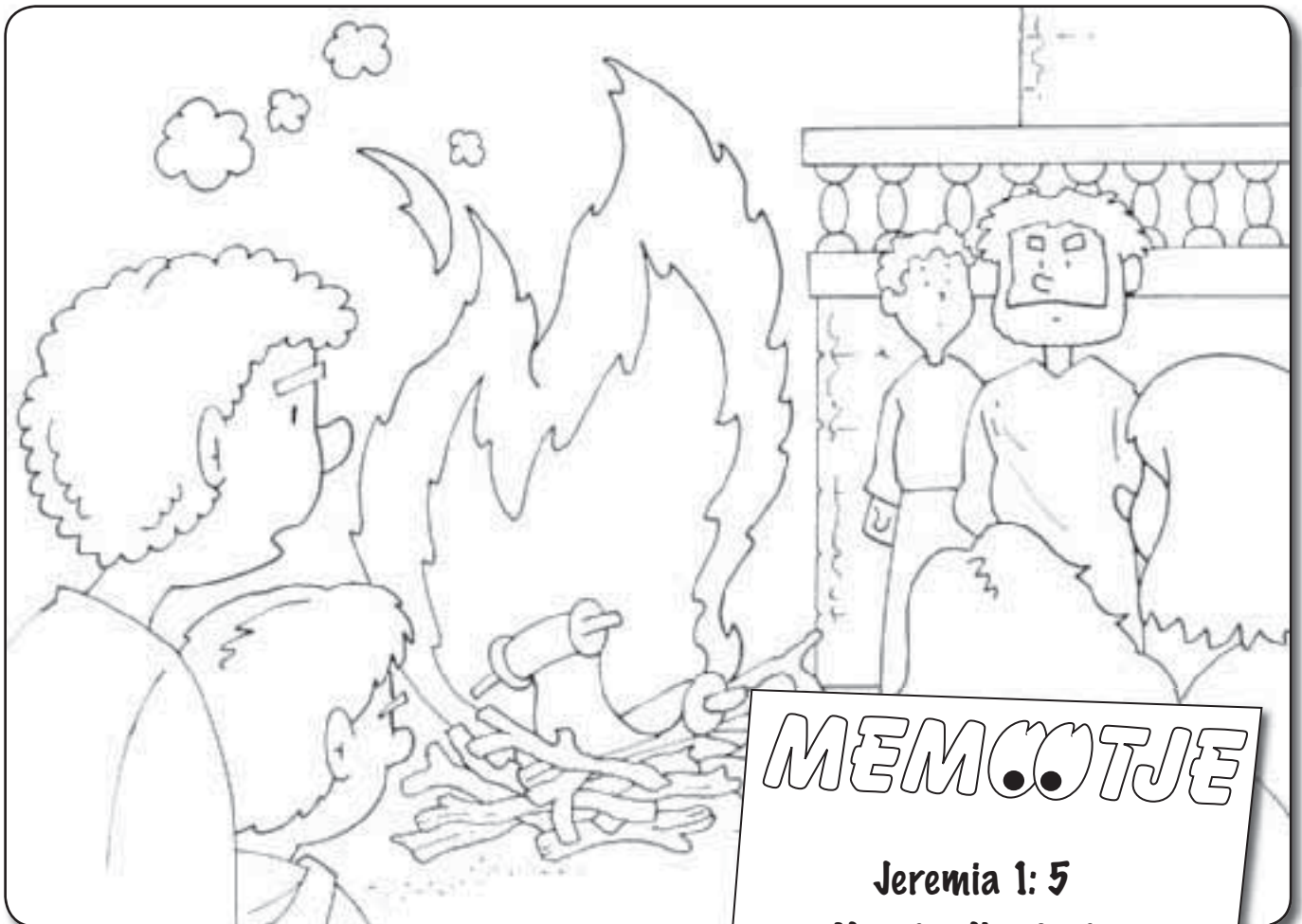
2

Baruch leest de boekrol voor in de tempel.

Wat doet de koning met de boekrol?

3

De koning verbrandt de boekrol.

MEMCOTJE

Jeremia 1: 5
Voordat ik u in de
moederschoot vormde,
heb ik u gekend.

.....

.....

.....

19 Daniël en zijn vrienden

Wie gaan als gevangenen naar Babel?

1

Daniël en zijn drie vrienden.

Waarover droomt koning Nebukadnezar?

2

Hij droomt over een groot beeld.

Waarom worden de drie vrienden in de oven gegooid?

3

Ze knielen niet voor het beeld van de koning.

Het beeld uit de droom

Lees de tekst uit Daniël 2 en kleur het beeld.

MEMCOTJE

Psalm 118: 6
De HEERE is bij mij,
ik ben niet bevreesd.
Wat kan een mens mij
nog doen?

20 Daniël in Babel

Hoe wordt Nebukadnezar gestraft?

1

Nebukadnezar leeft zeven jaar als een dier.

Hoe spot Belsazar met God?

2

Hij drinkt uit de bekertjes van de tempel.

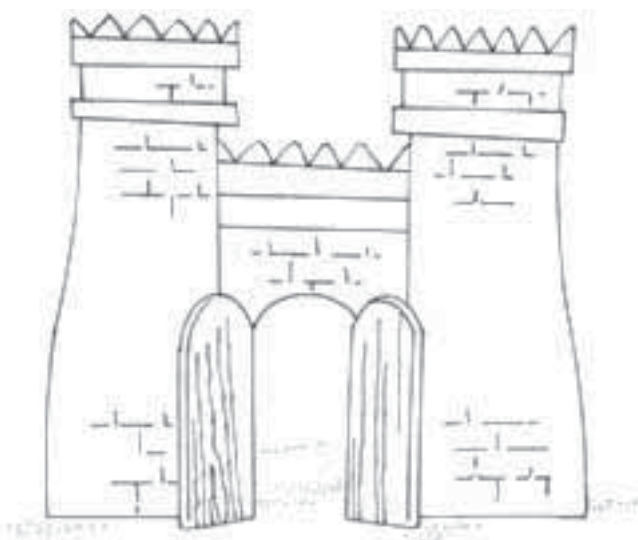
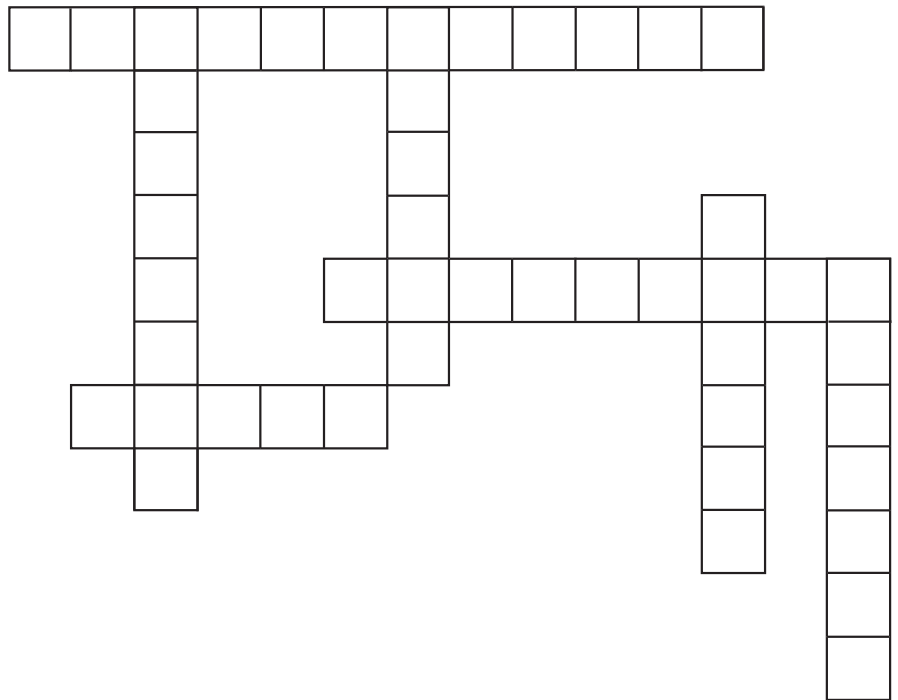
Waarom wordt Daniël in de leeuwenkuil gegooid?

3

Daniël blijft bidden tot God.

Woordpuzzel

nebukadnezar
darius
belsazar
daniël
feestmaal
leeuwen
babel

MEMCOTJE

Daniël 6: 27
want Hij is de levende
God, en houdt voor
eeuwig stand.

21 Esther

Wat is de Joodse naam van Esther?

1

Hadassa.

Wat is een wet van Meden en Perzen?

2

Een wet die niet veranderd kan worden.

Wat vierden de Joden toen ze gered waren?

3

Het Purimfeest.

Rouw en vreugde

Geef de woorden die bij rouw horen dezelfde kleur. Geef de woorden die bij vreugde horen dezelfde kleur.

eten

tranen

drinken

verdriet

dansen

gescheurde kleren

doek op het hoofd

vlaggenlijn

lachen

mooie kleren

as

gebogen houding

MEMCOTJE

Jeremia 31: 13

**Ik zal hun rouw
veranderen in vreugde.**

22 Luisteren naar God

Waar moet Jona heen?

1

Naar de stad Ninevé.

Wat is het beroep van Ezra?

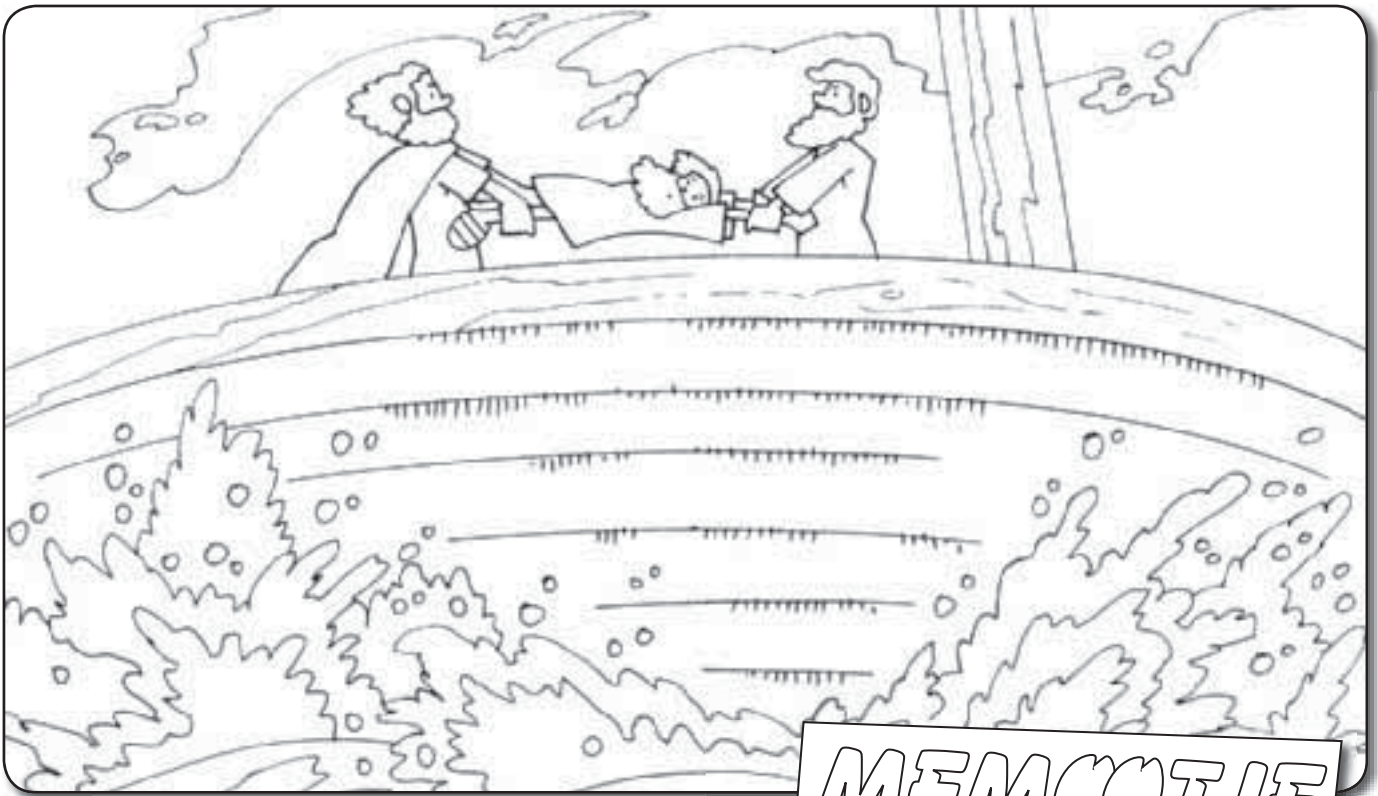
2

Hij is priester en schrijver en weet veel van de wetten van God.

Wat vertelt Ezra tegen de Israëlieten?

3

Ze moeten de tempel herbouwen.

MEMCOTJE

Jona 2: 9

Het heil is van de HEERE!

.....
.....
.....
.....
.....
.....

23 De muur van Jeruzalem

Wat is het beroep van Nehemia?

1

Nehemia is schenker van de koning.

Welk belangrijk werk doet Nehemia in Jeruzalem?

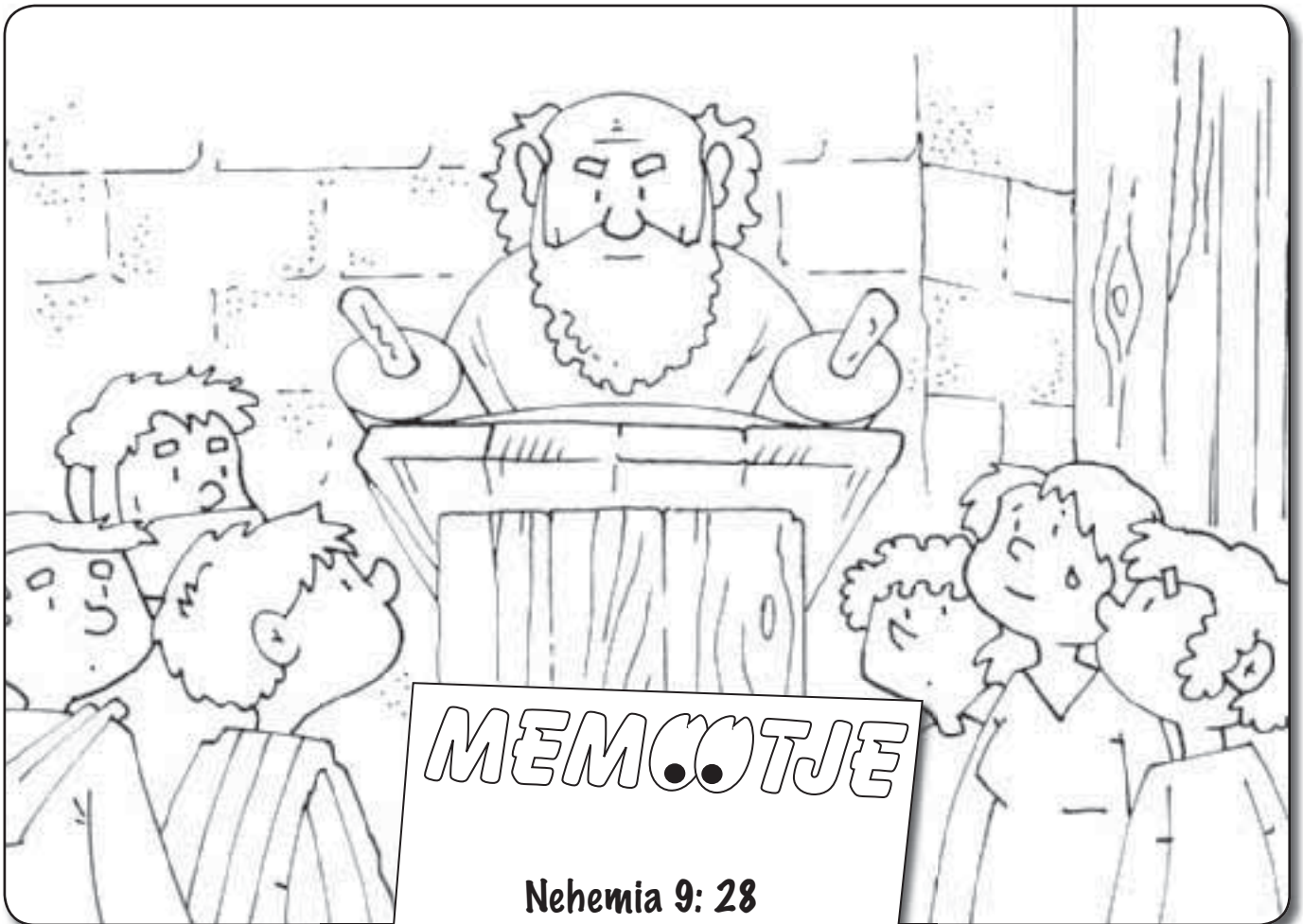
2

Hij herstelt de muur om de stad.

Wat doet Ezra als de muur klaar is?

3

Ezra leest de wet van God voor.

MEMCOTJE

**Nehemia 9: 28
en redde hen vele
malen, overeenkomstig
Uw barmhartigheid.**

.....
.....
.....

.....
.....
.....

24 In Jezus' naam

Hoe zorgen de gelovigen in de eerste gemeente voor elkaar?

1

Ze delen hun geld en spullen.

Welk wonder doet Petrus in Jezus' naam?

2

Hij geneest een verlamde man.

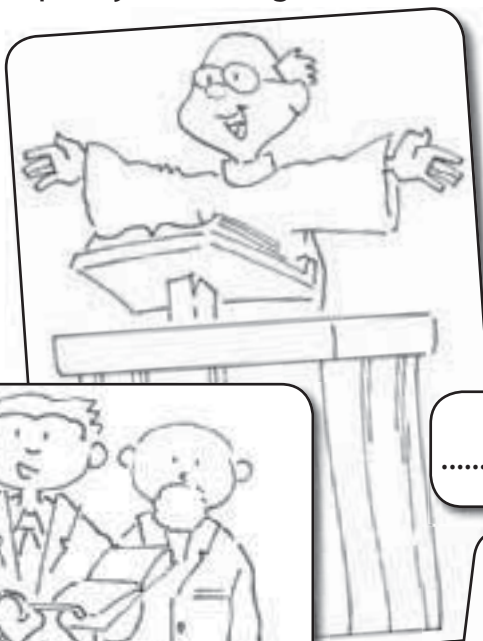
Waarom worden Petrus en Johannes gevangengezet?

3

Ze vertellen in de tempel dat Jezus leeft

Kerk

In de kerk doen wij allerlei dingen voor God. Schrijf onder de plaatjes wat er gebeurt.

MEMMOOTJE

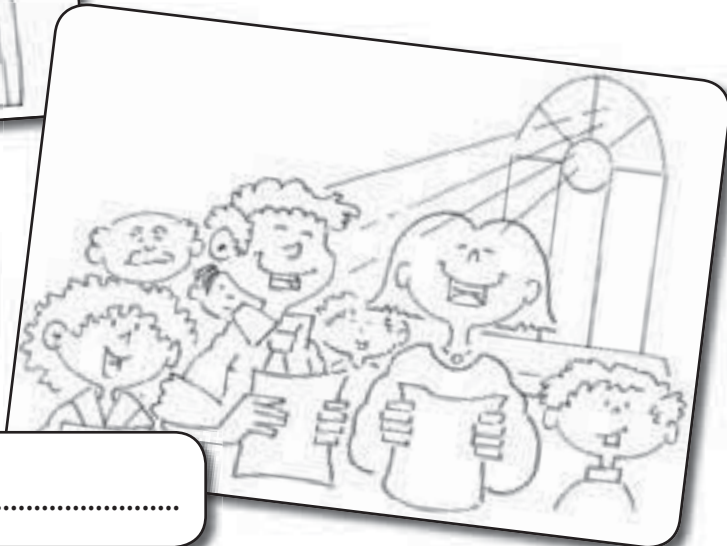
Handelingen 4: 12

Want er is onder de hemel geen andere Naam onder de mensen gegeven waardoor wij zalig moeten worden.

.....

.....

.....

25 Getuigen van Jezus

Waarom vertellen de apostelen toch over Jezus?

1

Ze zijn God meer gehoorzaam dan mensen.

Wie wordt gestenigd om zijn geloof?

2

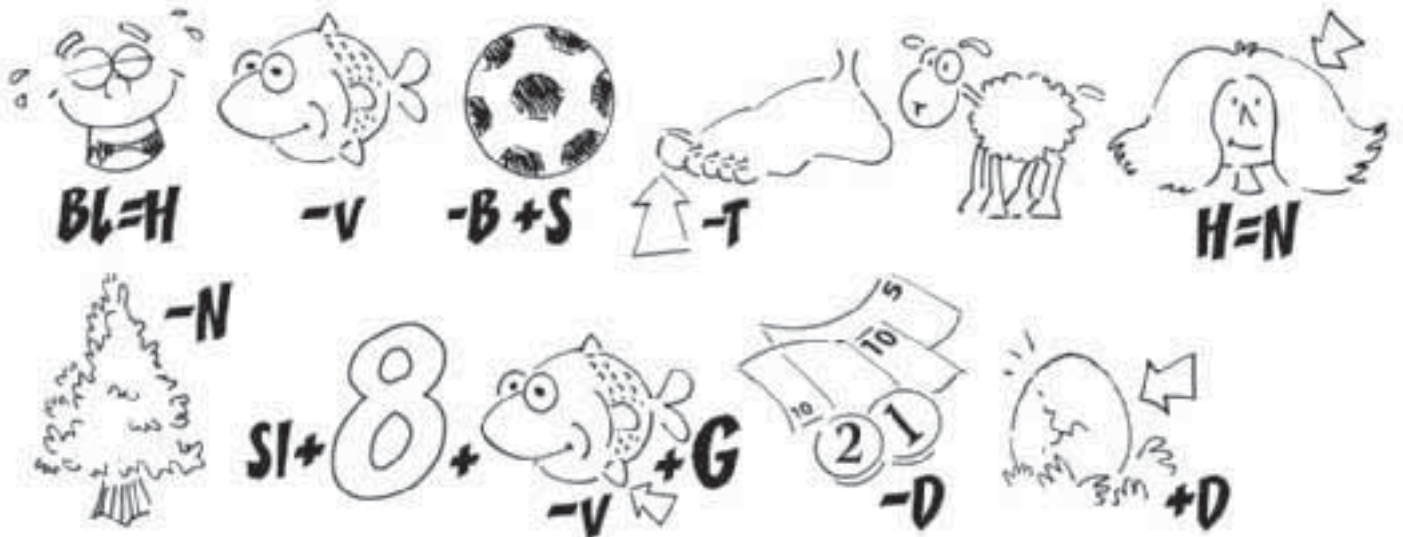
Stefanus.

Wat doen de apostelen als mensen geloven in Jezus?

3

Ze dopen die mensen.

Dit leest de man uit Ethiopië

Oplossing:

.....

.....

Over wie leest deze man?

.....

MEMMOOTJE

Handelingen 1: 8
maar u zult de kracht van de
Heilige Geest ontvangen,
Die over u komen zal; en u
zult Mijn getuigen zijn.

26 Jezus is voor iedereen

Welke nieuwe naam krijgt Saulus?

1

Paulus.

Wie worden door Petrus genezen?

2

Eneas en Tabitha.

Hoe heet de hoofdman die in Jezus gaat geloven?

3

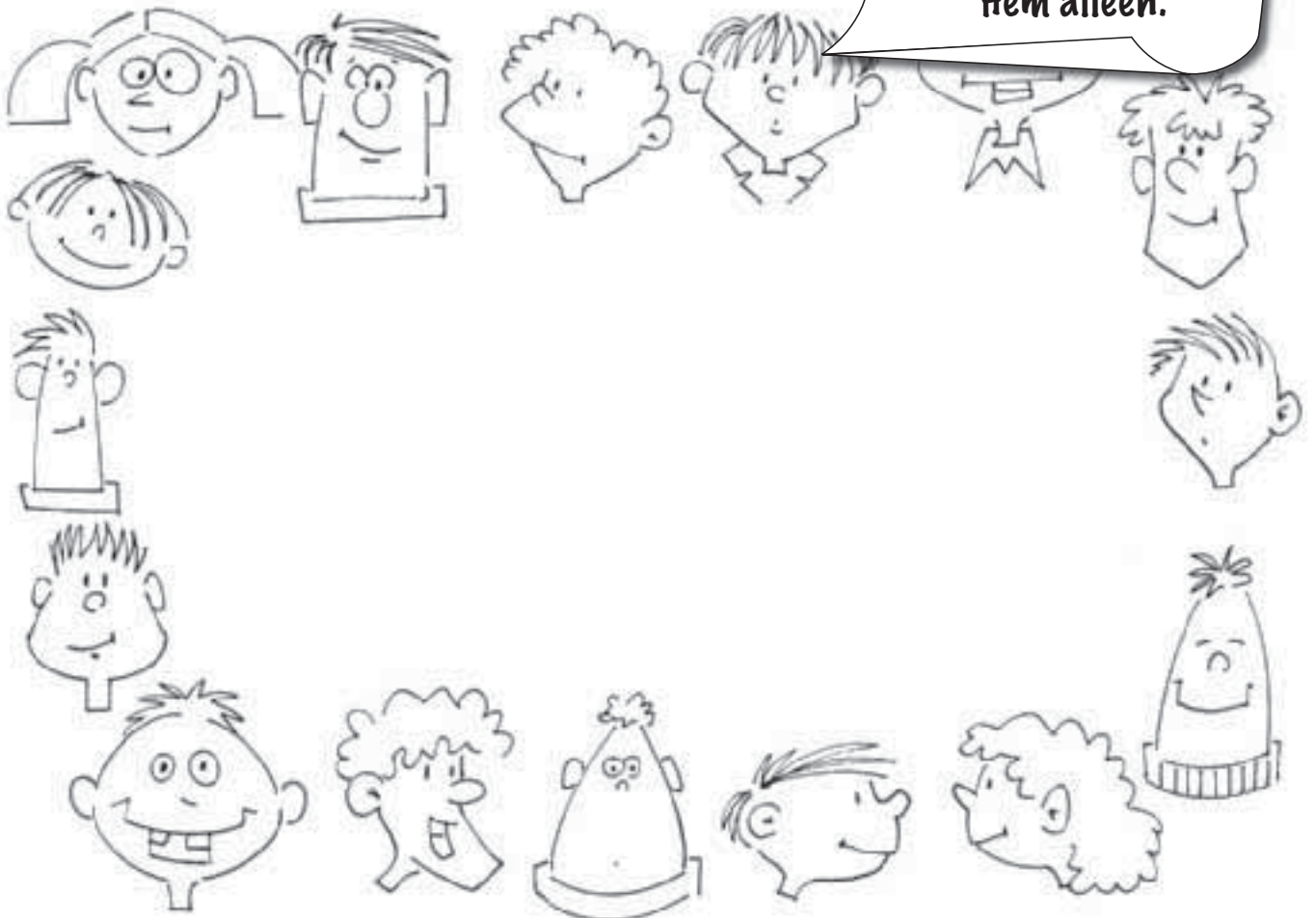
Cornelius.

Jezus is voor iedereen

Teken je vrienden, je broer, je zus of je ouders.

MEMCOTJE

1 Samuël 7: 3
Richt uw hart op
de HEERE en dien
Hem alleen.

27 Paulus op reis

Door wie wordt Petrus uit de gevangenis bevrijd?

1

Door een engel.

Wie wijst Paulus de weg?

2

De Heilige Geest.

Hoe komen Paulus en Silas uit de gevangenis?

3

Door een aardbeving gaan hun boeien los.

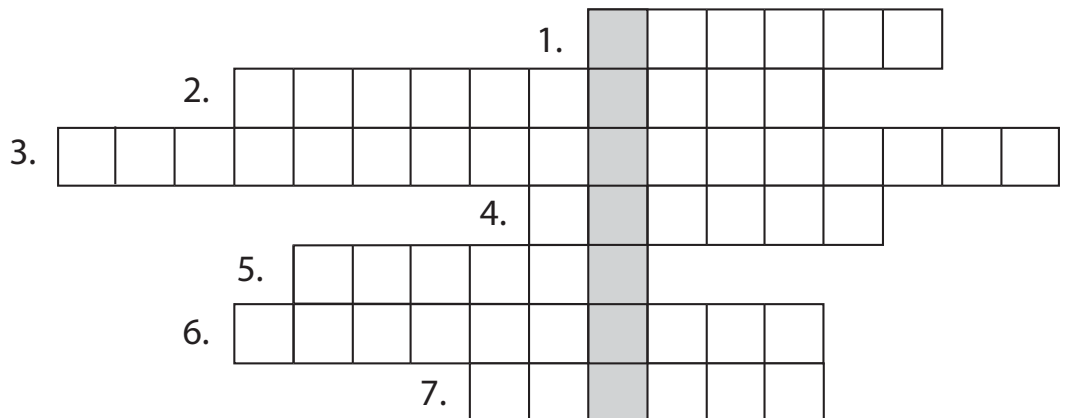
Filippi

1. Welke dingen schieten los tijdens de aardbeving in de gevangenis?
2. Waar hebben ze Paulus en Silas in opgesloten?
3. Wat is het beroep van Lydia?
4. Welke discipel wordt door een engel uit de gevangenis bevrijd?
5. Wie komt er in Filippi tot geloof?
6. Hoe noemen we volgelingen van Jezus Christus?
7. Wat doen Paulus en Silas in de gevangenis in Filippi?

MEMCOTJE

Handelingen 18: 9

**Wees niet bevreesd,
maar spreek
en zwijg niet.**

De Heere Jezus vraagt het van jou:

.....

28 Stad in rep en roer

Waarom zijn de mensen in Efeze boos op Paulus?

1

Paulus vertelt over Jezus.

Wat gebeurt er in Jeruzalem?

2

Paulus wordt gevangen genomen.

Waarom is Paulus blij dat hij naar Rome mag?

3

Hij kan daar het goede nieuws over Jezus vertellen.

Klinkers

Zet de klinkers op de goede plaats om de woorden te vinden die bij Paulus horen.

a o u i e

j d n

f z

r t m s

j r z l m

z n d n g s r s

g v n g n s

r m n s b r g r

MEMCOTJE

Handelingen 21: 14
Laat de wil van de
Heere geschieden.

29 Paulus naar Rome

Waar gaat Paulus heen?

1

Paulus gaat naar de keizer in Rome.

Wat gebeurt er bij de schipbreuk?

2

Alle mensen worden gered.

Wat doet Paulus op Malta?

3

Hij geneest veel mensen.

Streek de foute antwoorden door

Schrijf de goede letters die naast de antwoorden staan onderaan achter elkaar.

1. Johannes gaat naar Rome.
2. Ze varen met een graanschip.
3. In de winter is varen veilig.
4. Het schip gaat kapot.
5. De soldaten willen alle gevangenen doden.
6. Bij de schipbreuk verdrinkt iemand.

Ja **Nee**

B

P

A

F

N

U

L

K

U

A

N

S

1 2 3 4 5 6

MEMCOTJE

Lucas 12: 7

**Ja, ook de haren van uw
hoofd zijn alle geteld.**

Wees dan niet bevreesd.

30 Een engel op bezoek

Welke engel komt bij Maria op bezoek?

1

Gabriël.

Wat vertelt de engel aan Maria?

2

Ze wordt de moeder van Gods Zoon.

Naar welke plaats reizen Jozef en Maria?

3

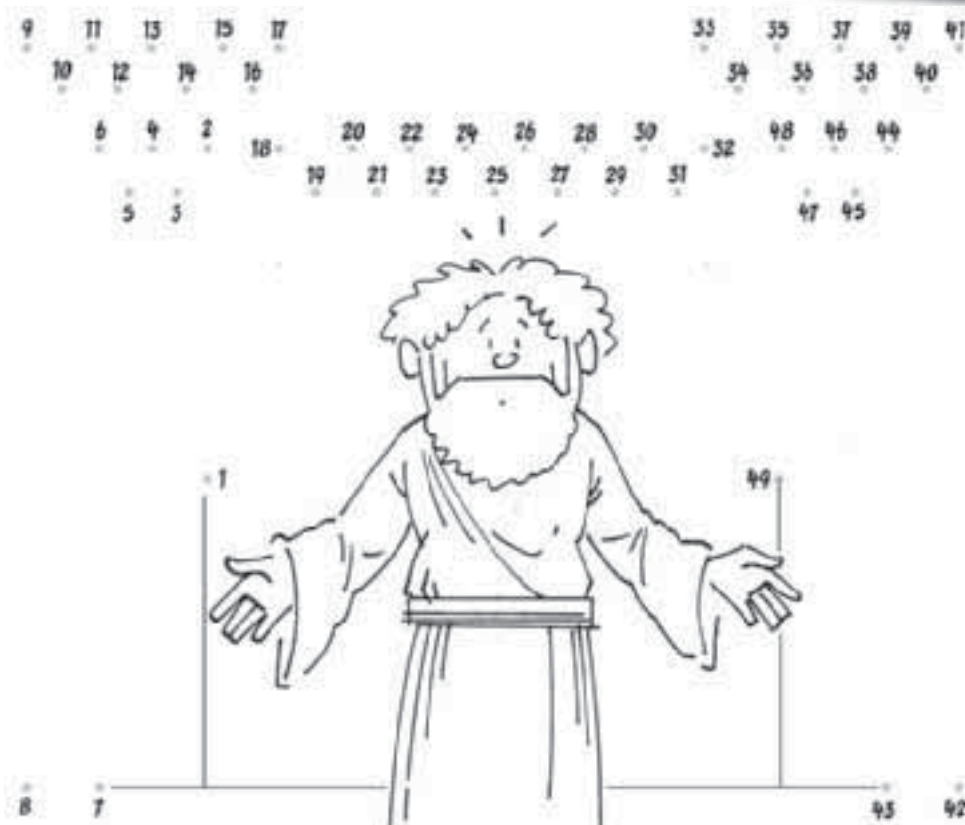
Naar Bethlehem.

Waar staat Zacharias?

MEMCOTJE

Lucas 1: 31

Zie, u zult zwanger worden en een Zoon baren en u zult Hem de naam Jezus geven.

31 De koning is geboren!

Wie zijn de eersten die horen dat Jezus is geboren?

1

De herders.

Hoe weten de wijzen de weg naar Bethlehem?

2

De ster wijst hun de weg.

Waarom vluchten Jozef en Maria naar Egypte?

3

Koning Herodes wil Jezus doden.

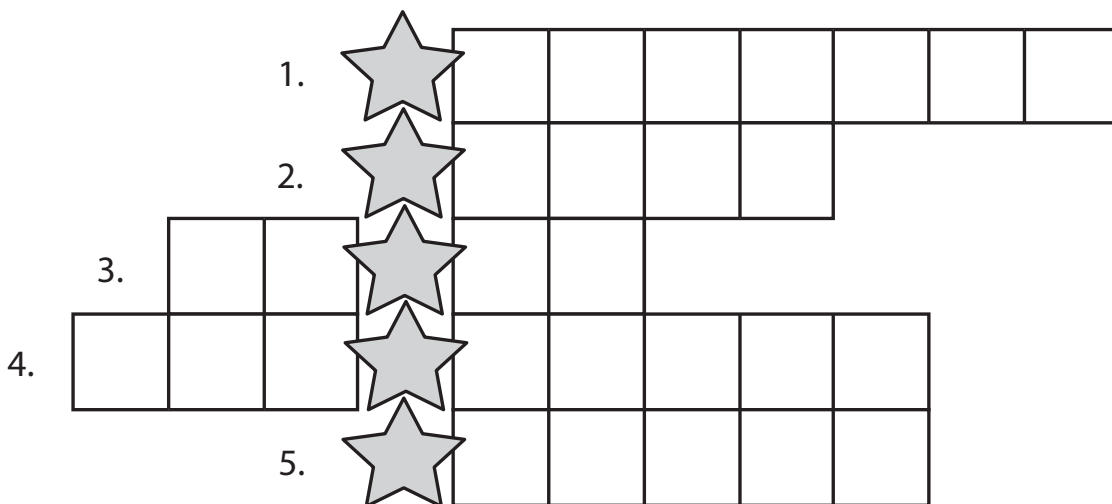
Puzzel

1. Hoe heet de zoon van Zacharias en Elisabeth?
2. Wie vertelt de boodschap aan de herders?
3. Hoe heet de man van Maria?
4. In welke stad staat de tempel?
5. Wie is heel blij als Jezus in de tempel wordt gebracht?

MEMCOTJE

Lucas 2: 11

namelijk dat heden voor u in de stad van David de Zaligmaker geboren is; Hij is Christus, de Heere.

De zoon van de timmerman:.....

32 Op weg naar Pasen

Hoe rijdt Jezus de stad Jeruzalem binnen?

1

Jezus rijdt op een ezel.

Wat voor bijzonders doet Maria?

2

Maria zalft de voeten van Jezus.

Wie verraadt Jezus?

3

Judas.

Discipelen

1. In welke stad viert Jezus het laatste
2. Welke leerling verraadt Jezus?
3. Waarmee wast Maria de voeten van Jezus?
4. Wat wast Jezus bij de leerlingen?
5. Waarop rijdt Jezus als Hij de stad binnenkomt?
6. Hoe noemen we de twaalf vrienden van Jezus?

MEMOOTJE

Psalm 118: 24

**Dit is de dag die de HEERE
gemaakt heeft,
laten wij op deze dag ons
verheugen en verblijd zijn.**

1.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.

--	--	--	--	--	--

3.

--	--	--	--	--

4.

--	--	--	--	--	--	--	--

5.

--	--	--	--

6.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Welk woord lees je van boven naar beneden?

.....

33 Jezus sterft

Waar wordt Jezus
gevangen genomen?

1

In de tuin van Gethsémané.

Wie zegt drie keer dat hij Jezus niet
kent?

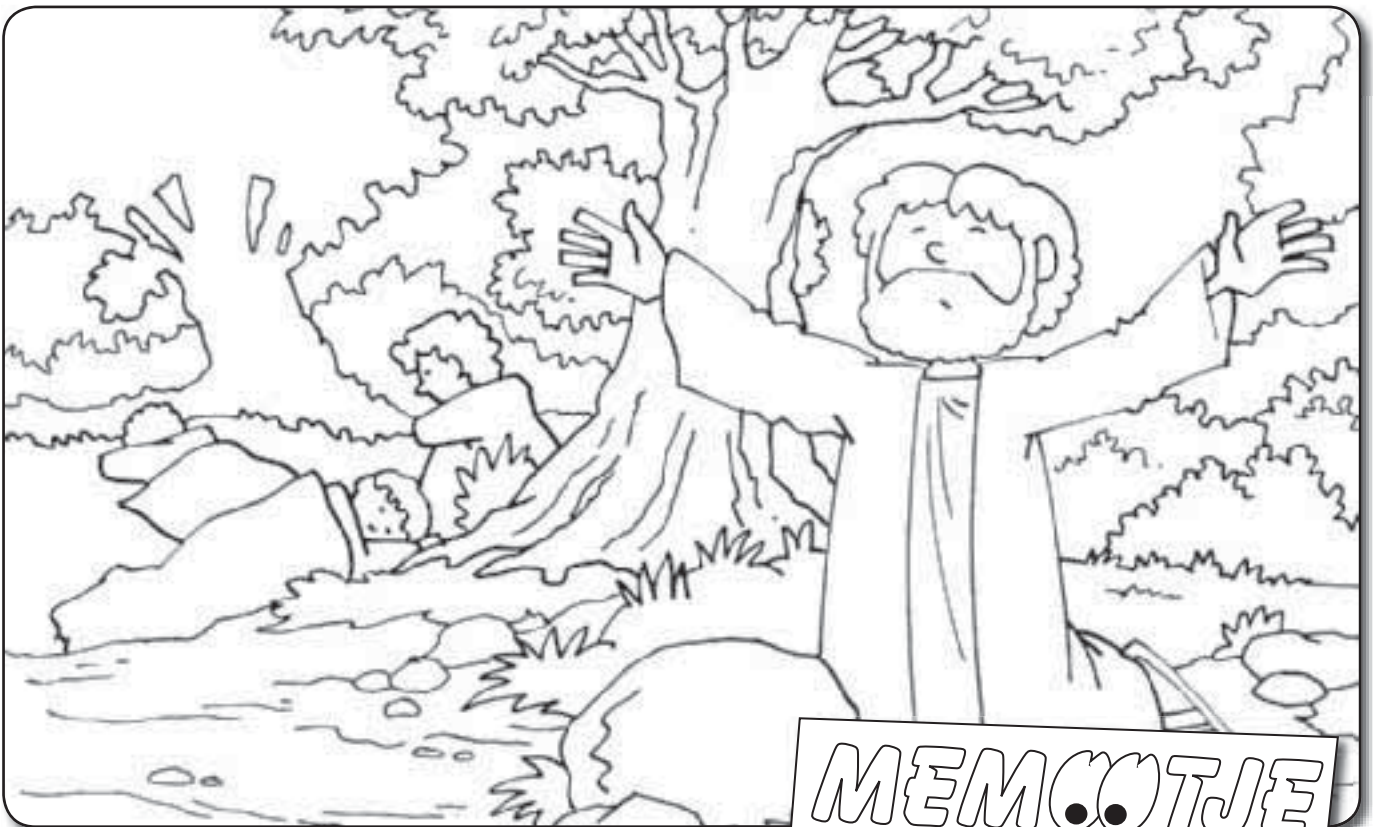
2

Petrus.

Wie vraagt of hij het lichaam van
Jezus mag begraven?

3

Jozef uit Arimathea.

MEMCOTJE

Mattheüs 27: 54

Werkelijk, Dit was

Gods Zoon!

Waarvoor bidt Jezus?

.....

.....

.....

34 Jezus leeft

Wat zien de vrouwen als ze bij het graf komen?

1

Een leeg graf.

Waarom gelooft Thomas niet dat Jezus leeft?

2

Hij wil Jezus zelf zien.

Wat gebeurt er bij het meer van Tiberias?

3

Petrus zegt drie keer dat hij van Jezus houdt.

Geef de vissen die bij elkaar horen dezelfde kleur

MEMCOTJE

**Lucas 24: 34
De Heere is werkelijk
opgewekt.**

35 De Heilige Geest

Vanaf welke berg is Jezus naar de hemel gegaan?

1

De Olijfberg.

Welke tekenen zijn er als de Heilige Geest komt?

2

Wind, vlammen en verschillende talen.

Waar denken wij aan op het Pinksterfeest?

3

Dat de Heilige Geest is gekomen.

Vrucht van de Geest

Schrijf de stukjes van de vrucht van de Geest goed op.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

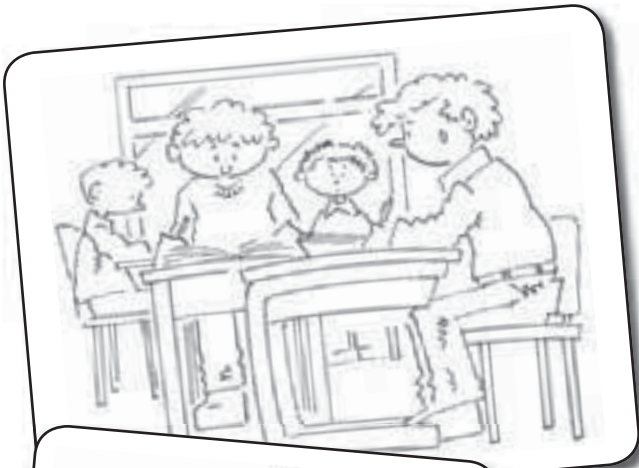
.....

MEMCOTJE

Johannes 14: 17
Want Hij blijft bij
u en zal in u zijn.

36 God geeft wat je nodig hebt

Collage

God wil voor jou zorgen.
Wat heb jij echt nodig om te leven?
Zoek in tijdschriften naar plaatjes.
Of teken zelf wat jij nodig hebt.
Maak er een mooie collage van.

Verftekening

Bedenk zelf wat er allemaal in de kerk gebeurt.
Schrijf dit op.
Maak een mooie verftekening over wat jij hebt bedacht.

MEMCOTJE

Deuteronomium 8: 3
De mens leeft van alles
wat uit de mond van de
HEERE komt.

37 God vergeeft en jij?

Vergeven

Schilder op een groot vel een kruis. Schrijf rond het kruis op wat jij een ander vergeeft, of dingen die God jou vergeeft.

Een tekening over Zacheüs

Maak met elkaar een tekening. Laat in de tekening goed zien hoe de mensen met elkaar omgaan en wat Zacheüs doet.

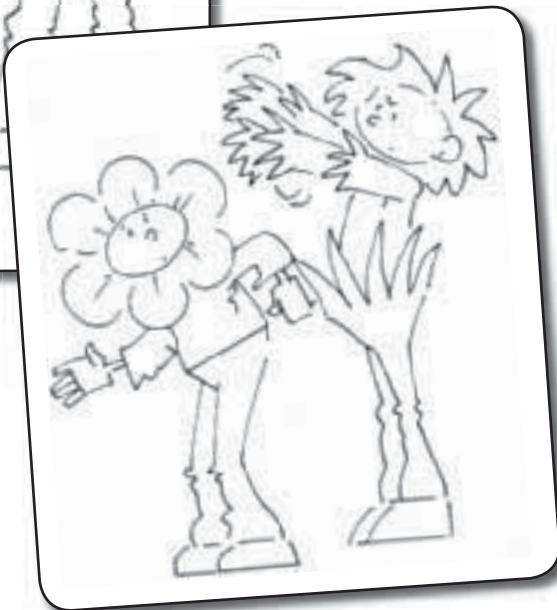
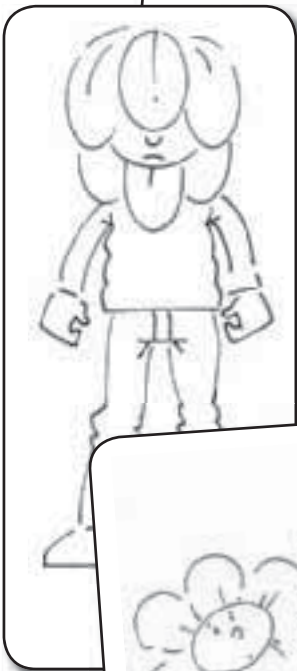

MEMCOTJE

Mattheüs 18: 22

Jezus zei tegen hem: Ik zeg u: niet tot zevenmaal, maar - tot zeventig maal zevenmaal.

38 Vertel het aan de mensen

Vertellen

Wat zou jij andere kinderen willen vertellen over God?

Schrijf het op een groot papier.

Zaaien

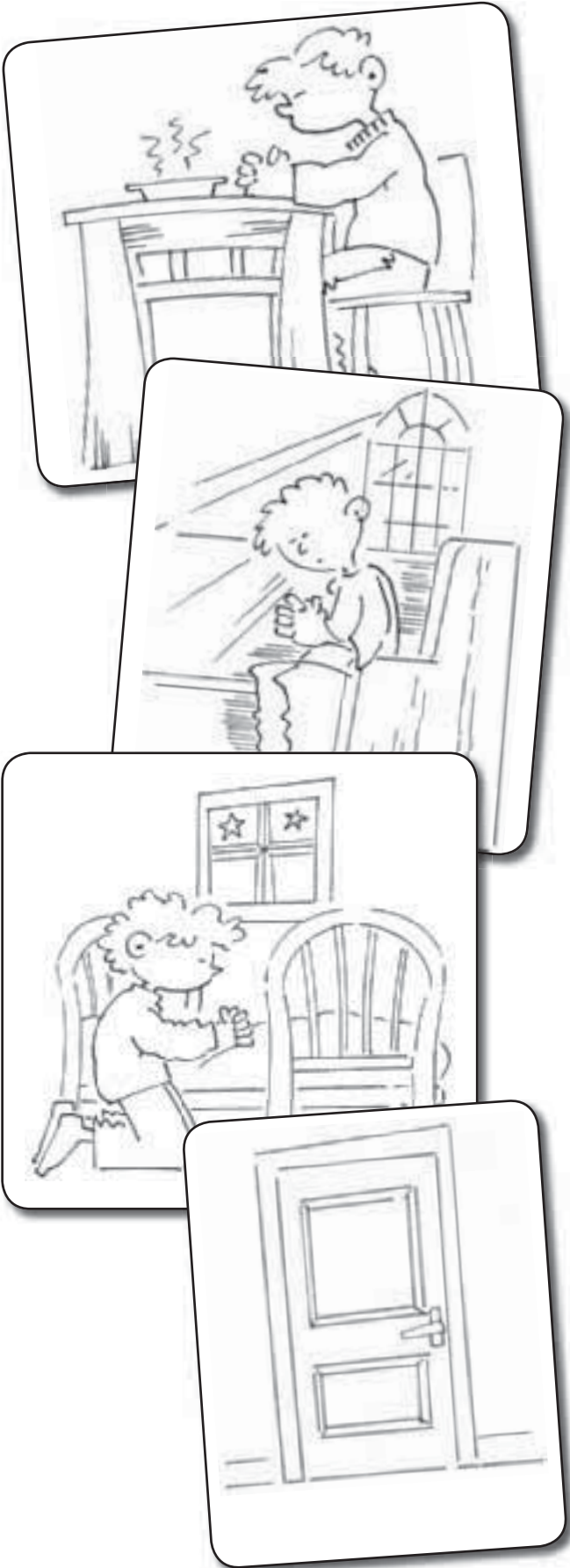
Zet in de klas een bakje met aarde neer. Zaai er zaadjes in. Zorg dat de zaadjes genoeg water krijgen. Kijk goed wat er gebeurt met de zaadjes. Na een paar weken kun je de plantjes misschien buiten zetten.

MEMCOTJE

Markus 6: 12

En toen zij weggegaan waren, predikten zij dat men zich moest bekeren.

39 Praten met God

Onze Vader

Schrijf het Onze Vader in het midden van een groot blad. Zoek in tijdschriften en kranten plaatjes die bij dit gebed passen. Plak de plaatjes die je hebt gevonden rondom het gebed.

Samen bidden

Schrijf op een briefje waar je graag met God over wilt praten. Verzamel deze briefjes. Bespreek hoe je hier samen voor kunt bidden.

MEMOOTJE

Lucas 11: 10

**Want ieder die bidt,
die ontvangt; wie zoekt,
die vindt; en wie klopt,
voor hem zal er
opengedaan worden.**

40 Dank u wel!

Interview

Stel elkaar de volgende vragen:

Dank jij God
wel eens?

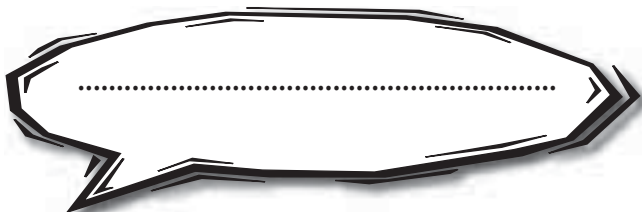
Wanneer dank
je God?

Waarvoor
dank je God?

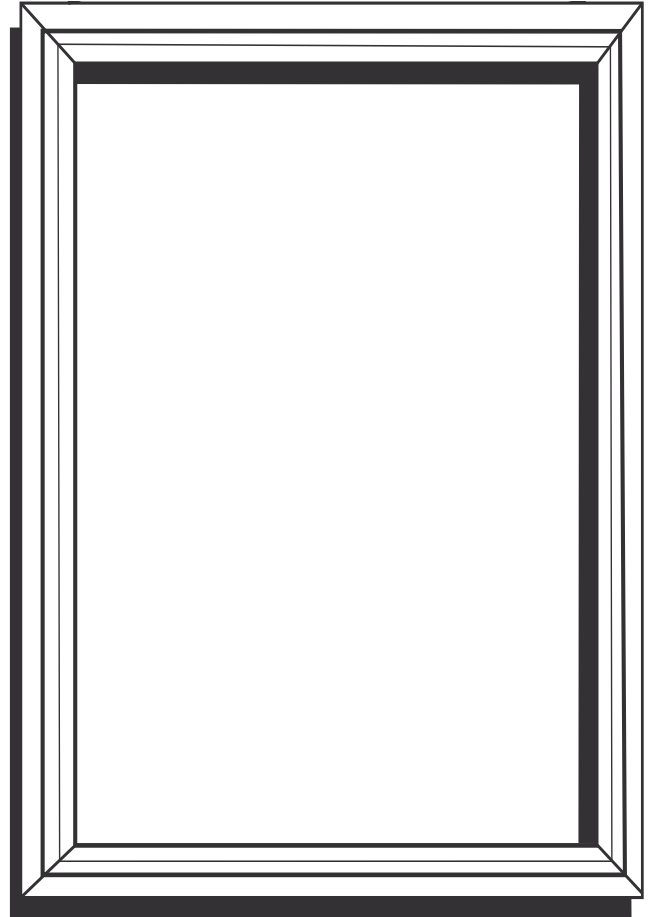
Wat is
het mooiste wat je van
God gekregen hebt?

Bedenk zelf ook een vraag.

Waar wil je God voor danken?
Maak er een mooie tekening van.

MEMCOTJE

Psalm 100: 5

**Want de HEERE is goed,
Zijn goedertierenheid
is voor eeuwig, Zijn trouw
van generatie op generatie.**

Opdrachtgever

Educatieve Academie, Zwolle

Realisatie

Projectgroep Bijbelonderwijs

Projectmanagement en eindredactie

Roel Wimmenhove, Diemen

Vormgeving en illustraties

Michel de Boer, Almere

Correcties

Erik de Koning, Nijkerk

Dankbetuiging

Vrouwke Klapwijk, Voorthuizen

Bijbeltekst

De geciteerde bijbelteksten werden met toestemming van de Stichting Herzienestatenvertaling overgenomen uit de Herziene Staten Vertaling, © 2006 Jongbloed Heerenveen. (www.herzienestatenvertaling.nl)

GIDS

ISBN 978-90-75545-49-4

Eerste oplage

©GIDS, Zwolle juli 2010

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 jo het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.